

Írta: Jenő

2011. szeptember 01. csütörtök, 08:58 - Módosítás: 2011. szeptember 01. csütörtök, 09:17



19:50, Csütörtök (szeptember 1.), Duna II. Autonómia

Tiszta örület

magyar dokumentumfilm, 77 perc

rendező: Kerényi Mihály

A Lipótmező - ahogy a filmben elhangzik - "kultikus hely volt, a modern magyar szellemi élet egyik központja. A szellemtudományok szentélye". 2007-ben 160 évi működés után bezárták. Mi vezetett idáig? Milyen társadalmi és politikai folyamatok zajlottak le az elmúlt évtizedek során, amelyek zöld utat biztosítottak a józanész számára elképzelhetetlen gondolat megvalósításához?

+

HVG.HU VÉLEMÉNY

"Lipótmezőn nagyobb a pusztítás, mint a kormányzati negyednél"

2009. október 27., kedd, 12:48 •

Szerző: hvg.hu

Sorsára hagyva, gazdátlanul áll az Országos Pszichiátriai és Neurológiai Intézet épülete, az értékes berendezéseket széthordták, a betegek közül sokan hajléktalanszállókban kerestek menedéket, a pszichiáterek szétszéledtek. Szilágyi Júlia pszichiáter tizenöt évig dolgozott a Lipóton, és több mint húsz éven át foglalkozott a pszichiátriai betegek jogvédelmével. Most külső szakértőként vesz részt a Szabó Máté ombudsman kezdeményezte vizsgálatban, amely az OPNI felszámolásának következményeit elemzi. A jelentést novemberben közzéteszik.

hvg.hu: Mi történt az OPNI-val 2007 óta?

Szilágyi Júlia: 2007 április elsejével - a bolondok napján - rendelte el Molnár Lajos egészségügyi miniszter a fekvőbeteg-ellátás felszámolását az OPNI-ban. De mert ezt a rendelkezést nem lehetett egyik napról a másikra végrehajtani, végül december 31-ével szűnt meg a betegellátás a Lipótmezőn. Addig fokozatosan küldték el a betegeket és a dolgozókat.

Az épületet több hullámban ürítették ki. A szó szoros értelmében kibelegték, tönkretették benne még nyílászárókat is. Jellemző tény, hogy a Lipótmező kápolnáját, benne a freskókkal, melyeket a felszámolás előtti hónapokban restauráltak az erre a célra létrejött alapítvány, hagyják tönkremenni, mivel beázik a tető, befolyik az esővíz és nincs, aki felmenjen a tetőre és kijavítsa a hibát.

Először az értékes gépeket szerelték le, különböző helyekre vitték vagy eladták őket. Az Országos Idegsebészeti Intézetben, az Amerikai úton működik, erősen lecsökkentett ágyszámmal, az OPNI egykori stroke-központja. Ennek áthelyezése során nagyon nagy pénzek veszttek el. Jellemző, hogy a stroke-központ drága MRI-készülékét, mely most használaton kívül van, az azt működtető magáncég zárt ajtók mögött hűti, mintegy havi félmillió forintos költséggel. Erre azért van szükség, mert hűtés hiányában a radioaktív izotópokkal működő készülék felforrósodna és tönkremenne. Minthogy azonban az állam ezt az összeget sem hajlandó kifizetni, a felhalmozódó tartozásról per kezdődött a cég és az Egészségügyi Minisztérium között.

hvg.hu: Mi lett a betegek sorsa?

Sz.J.: Az OPNI ápolottjait „átirányították” az utódintézményekbe. De a betegek egy része nem fogadott szót, például azok a drogfüggők sem, akiket itt kezeltek. Sokan még most is gyakran a Lipótmező körül csellengenek, szeretnének bemenni. Hasonló a helyzet azokkal az alkoholbetegekkel, akik szintén nem mentek át Pestre, kezelésre. Sokan, talán több százan, kötöttek ki hajléktalanszállókban, ellátás nélkül. A betegek másik részét az utódintézmények hol

Írta: Jenő

2011. szeptember 01. csütörtök, 08:58 - Módosítás: 2011. szeptember 01. csütörtök, 09:17

felveszik, amikor pedig a javulás bizonyos jeleit mutatják, de még messze nem gyógyultak, elbocsátják őket. Az utódintézményekben ugyanis nincs idő a megfelelő kezelésre. Ez persze összefügg az egészségügyi politikával, illetve a pszichiátriai kezelések központi támogatásának korlátozásával is.

hvg.hu: Az OPNI épületét az állam állítólag felkínálta eladásra.

Sz.J.: Úgy tudom, az OPNI telkét és épületét még nem hirdették meg eladásra, viszont volt és van is egy érdekcsoport, amely mindenképpen meg szeretné megszerezni. Emiatt volt olyan sürgető az állam számára, hogy a lehető leggyorsabban kiürítse az épületet,

hvg.hu: A titokzatos befektetőcsoport - ahogy Pesten suttogják - összefüggésbe hozható a szcientológiai egyházal?

Sz.J.: Ha ezt bizonyítani tudnám, akkor igennel válaszolnék a kérdésére. De erre nincs bizonyítékom. Érdekes felhívni a figyelmet, hogy a budai oldal legértékesebb, óriási telkéről van szó, mely négyszázezer négyzetmétert tesz ki, az épület pedig a Parlament után az ország második legnagyobb középülete. Az óriási terület felső, beépítetlen részét, ötven-hatvan százalékát eladva elegendő forrás lenne az alsó rész és az épületek rendbehozatalára, az eredeti funkció visszaállításával. Eddig szerencsére nem sok minden történt, az épület kiürítésével járó, egyébként sok tekintetben indokolatlan pusztításon kívül. A II. kerület fideszes polgármestere, Láng Zsolt az OPNI felszámolásának hírére azon nyomban változtatási tilalmat rendelt el az egész területre. Ez a tilalom állítólag a jövő év elején jár le. Addig nem lehet eladni a Lipótmezőt, de nem lehet tudni, hogy mi lesz azután.

hvg.hu: Furcsa, hogy az OPNI felszámolásakor a Gyurcsány-kormány nem gondolta végig, milyen következményekkel jár ennek a szakmai központnak az eltűnése.

Sz.J.: Hasonló dolog történt itt is, mint a kormányzati negyeddel, csak nagyobb pusztítással. Megjegyzem, van még kiürített, üresen álló és pusztuló kórház, melyről kevés szó esik manapság. Ilyen például a Szabolcs utcai kórház, vagy a Szabadság-hegyi gyermekszanatórium. Az utóbbi kórházakra, mivel nem műemlékek, nem rendeltek el változtatási tilalmat az önkormányzatok, mégsem sikerült eladni őket. De térjünk vissza a Lipótmezőre. Innen több száz ápolót bocsátottak el, jó részük azóta eltűnt az egészségügyből.

Már 2007 nyarán pályázatot írt ki az Egészségügyi Minisztérium az OPNI „pótlására”. Ennek keretében 7,5 milliárd forintot osztottak szét a különböző fővárosi kórházak között. Ez a pénz bőven elegendő lett volna a Lipótmező rekonstrukciójára. De ezt az óriási összeget az egyes intézmények többségükben más, sürgős problémáik megoldására fordították, vagyis az összeg úgy folyt el, hogy a pszichiátria szinte semmi hasznát nem látta. Csak egy fontos kivételtől tudok. A Heim Pál Gyermekkórház igazgatója, Harmat György egy épület felújításával létrehozta a közeljövőben megnyíló gyermekpszichiátriai osztályt a Delej utcában, méghozzá úgy, hogy saját költségvetéséből tett hozzá negyven milliót ahhoz a kétszáz millióhoz, amit a pályázaton nyert.

Írta: Jenő

2011. szeptember 01. csütörtök, 08:58 - Módosítás: 2011. szeptember 01. csütörtök, 09:17

hvg.hu: És mi történt az itt dolgozó pszichiáterekkel?

Sz.J.: Nemcsak a betegek sínylették meg ennek a kiemelkedő szakmai központnak a felszámolását, de a pszichiáterek is. A száznál több diplomás közül Nagy Zoltán volt igazgató számítása szerint csak 40-en kerültek át az utódintézményekbe. Felgyorsult elvándorlásuk Magyarországról, külföldre mennek dolgozni. Jellemző tény, hogy míg a minisztérium listáján ezeröttszáz pszichiáter végzettségű orvos van nyilvántartva, addig a szakmában legföljebb hétszázan dolgoznak.

Tüntetés 2007-ben az OPNI megmaradásáért. Feltámad?

Most vettem részt a pszichiáterek kötelező továbbképzésén, ahol kiderült: a kollégáim több mint a hatvan százaléka ötven éven felüli, akik nyilván koruk miatt sem próbálnak szerencsét külföldön. Látható, hogy a szakorvosok visszautasítják mindazt, ami az OPNI-val történt, és levonják belőle a következtetéseket. Ha ugyanis az egészségügyi kormányzat megbecsülte volna a pszichiátereket, elismerte volna a tevékenységüket, a Lipótmező szakmai gárdáját és felszerelését egyben tartották volna, és az OPNI egy másik telephelyen folytathatta volna tevékenységét. Úgy „szórták szét” az intézményt, hogy az osztályok nem vihették magukkal a munkájuk folytatásához szükséges felszereléseket, még az ágyakat sem. A memóriaklinikát, mely az idős betegek mentális gondozásával foglalkozott, utód nélkül felszámolták, ugyanúgy, mint az EEG-labort, illetve az epilepszia-központot. Megszűnt a neuromuszkuláris betegeket gyógyító osztály, nem szervezték újjá a belgyógyászatot és a fertőző osztály is csak papíron létezik, a valóságban nem.

hvg.hu.: Mi lehet a megoldás?

Sz.J.: Ahogy említettem, a Lipótmező beépítetlen telekrészének eladásával elő lehetne teremteni a hiányzó milliárdokat, amiből rendbe lehetne hozni a műemlék épületegyüttest, és vissza lehetne állítani eredeti, elmeügyi funkcióját. Természetesen a telek eladásából származó összeget elkülönítetten kellene kezelni, és csak a megjelölt célra lenne szabad fordítani. Egy ilyen döntést – amit talán elősegíthet a közvélemény nyomása – a kormánynak kell meghoznia.

Pelle János

+

Bagyarik Cecília

2008. 03. 28. (XII/13) HETEK

Mi lett Lipótmező korábbi lakóival?

Orvos és beteg egyaránt szenved

Egy évvel ezelőtt került nyilvánosságra, hogy az Országos Pszichiátriai és Neurológiai Intézetet (OPNI) egy tollvonással megszüntetik. Mára az épületet szinte teljesen kiürítették, a betegeket és az orvosokat szélnek eresztették. A hírek szerint nemcsak az utcára kerülő kezeltek, de a gyógyításukon fáradozók közül is többen – a saját elmondásuk szerint – érzelmileg belerokkantak a történetekbe. A magyar pszichiátriai ellátás elmúlt egy évének története bizonyítja, hogy a felnőtt társadalom a mai napig nem tudja, miként viszonyuljon Lipótmező lakóihoz.

A „Lipót” hatalmas épületében, így gondozottak nélkül is, sajátos atmoszféra uralkodik. Az öles falak és az ötméteres belmagasság száznegyven évvel ezelőtti megálmodói arra számítottak, hogy kis hazánkban mindig lesznek olyanok, akik megtöltik az épületet. A padláson nemrég hatalmas graffitikre bukkantak, amiket az évtizedek alatt ide felszökdöső gondozottak készíthettek. A pincében pedig még mindig ott vannak a sok-sok évvel ezelőtti kórrajzok, melyek egy része most vízben áll. Az épületben felhalmozódott rengeteg dokumentum elhelyezésének a megoldása még mindig várat magára. Pedig többen már felvetették, hogy adatvédelmi és személyiségi jogokat sérthet, ha ezeket nem megfelelően kezelik. Az érintettek gyakorlatilag semmilyen kielégítő magyarázatot nem kaptak arra, hogy miért is fejezték le a magyar pszichiátriát. „Egy olyan intézményt zártak be az OPNI-val, amely országosan fogta össze ezt a területet, és olyan tudományos, oktatási funkciókat látott el, ami egyedülálló” – állította a Heteknek Szilágyi Júlia pszichiáter, az Országgyűlési Biztosok Hivatalának egészségügyi és szociális ügyekkel foglalkozó munkatársa.

Az eredeti elképzelések szerint – Oláh Gusztáv egykori főigazgatót idézve – azért volt szükség egy országosan ismert épületegyüttesre, mert „a tébolyda nem egy épület, amelyben, hanem amellyel kezelnek betegeket”. Nagy kérdés, hogy mit tud kezdeni a főváros egy olyan ingatlannal, melyen – védetté nyilvánításának köszönhetően – évekig egy kő sem mozdítható el. És azután is kizárólag egészségügyi intézményként működtethető. Mivel pedig mindenestől fogva műemlék, minden változtatáshoz a Műemlékvédelmi Főfelügyelőség és további szakhatóságok engedélyét kell beszerezni.

„Engem betegnek tart vagy egészségesnek?” – kérdezi tréfálkozva Füredi János, az OPNI volt pszichiátriai igazgatója, és bevallja, hogy a betegekkel együtt ő is rosszul viseli a történeteket. A professzor szerint az lett volna a tisztességes, ha a szakmai testületek bevonásával dolgozzák ki az átmenetet, ha már a megszüntetés mellett döntöttek. Orvosaik közül többen magánpraxisba vonultak vissza, miközben az ország számos pontján több pszichiátriai állást (például gyerekpszichiátria, addiktológia) nem tudnak megfelelő szakemberekkel betölteni. A történetet még izgalmasabbá teszi, hogy a kórházi ágyak számának csökkentésével párhuzamosan múlt év áprilisában a felére csökkentették az ideggondozók állami támogatását. Az egyetlen budapesti elmeszociális otthonban eddig is nyolc év felett volt az átlagos várakozási idő, ám a rászorultak előtt ezek az ajtók is bezárulnak.

„A dokumentáció olyan állapotban van Lipótmezőn, hogy onnan már semmiféle adatot nem

lehet szerezni, sőt a statisztikai feldolgozást is – ami különben kötelező – megszüntették. Saját becslésem szerint több száz beteg maradt ellátatlanul” – állítja Szilágyi Júlia. Azt sem lehet tudni, hogy a hajléktalanok táborát mennyi, korábban pszichiátriai osztályon kezelt ember gyarapította. Lapunk úgy értesült, hogy az utcai szolgálatok már jelezték az illetékeseknek: ha nem is tömegesen, de megjelentek náluk korábban elmeegógyintézetben kezelték.

Az Egészségügyi Minisztériumtól azt a tájékoztatást kaptuk, hogy a Magyarországon nyilvántartott közel százezer pszichiátriai beteg 99,92 százalékáról rendelkezik információval a biztosító. Míg a hivatalos magyarázat szerint az antipszichotikus gyógyszerek fogyasztásának csökkenése a rendszertelen gyógyszerfogyasztás megszűnésével magyarázható, addig a Pszichiátriai Társaság ugyanerről azt véli, hogy 2007-ben a pszichiátriai betegek 4-5 százaléka esett ki a kezelésből. Az ORFK és az Országos Mentőszolgálat mindenesetre azt állítja, hogy „találkozásaik” nem szaporodtak pszichiátriai kezelésre szoruló emberekkel. És megnyugtatóan mindkét helyen elmondták lapunknak, hogy tudják, miként kell bánni egy pszichésen zavart emberrel. Ha más nem, „egy jól irányzott injekció még a legkezelhetetlenebb embert is könnyen kezelhetővé teszi”.

Danics Zoltán, az OPNI volt osztályvezetője szerint nem olyan gyakori, hogy a pszichiátriai betegek közveszélyessé válnak, inkább az lehet a gond, hogy nem tudják a saját érdekeiket érvényesíteni, például a különböző lakásmaffiákkal és egyéb szélhámosokkal szemben, vagy korábbi, értelmes foglalkozásaik helyett most egy bezárt szobában ülnek elszigetelten, és vagy beveszik a gyógyszerüket, vagy nem. Kevesen tudják, hogy a pszichiátriai betegek esetében nem azonnal következik be a visszaesés a gyógyszeresedés vagy a terápia elmaradása esetén, hanem csak hónapok, esetleg évek múlva.

Hogy mégiscsak szükség lenne az OPNI néhány korábbi funkciójára, arra sajnálatos események hívták fel a figyelmet. Nemrég egy férfit addig utaztattak pszichiátriai és belgyógyászati osztályok között, míg kómába esett és meghalt. Jelenleg megoldatlan az igazán súlyos esetek elhelyezése is. Ugyancsak a közelmúlt híre, hogy egy drogindukált skizofréniában szenvedő hajléktalan a Szent János Kórház pszichiátriai osztályán egy éjjel megölte betegtársát. Elvileg ő is csak fokozott biztonságú osztályon fekhett volna, mint az a másik társa is, aki eltörte egy gondozója lábát.

A különféle osztályokon dolgozók kétségbeesetten igyekeztek gondoskodni kezeltjeik sorsáról, tanácsokkal látták el őket a „hogyan tovább”-ra vonatkozóan, de a kényszerűen elbocsátott betegek sorsának követése gyakran lehetetlen volt az amúgy fokozatosan fogyatkozó személyzet számára. Danics Zoltán szerint ott, ahol nem lehet számítani a rokonok gondoskodására, rendkívül fontos lenne, hogy a társadalom nyújtson segítő kezet a rászorultaknak.